

Guide for Fairtrade-klubber

 UNGDOM & FRITID
LANDSFORENING FOR FRITIDSKLUBBER OG UNGDOMSHUS

Fairtrade Max Havelaar Norge
Storgata 11
0155 OSLO
Tlf: 23 01 03 30
Faks: 23 01 03 31
E-post: info@fairtrade.no
Internett: www.fairtrade.no

Ungdom & Fritid
Grønland 10
0188 OSLO
Tlf: 22 05 77 00
Faks: 22 05 77 01
E-post: post@ungogfri.no
Internett: www.ungogfri.no

9. november 2009

Til Fairtrade-grupper rundt om i landet!

Det er mange måter dere kan jobbe på for å starte og drive en Fairtrade-klubb. Denne guiden inneholder tips og råd som kan gi gode ideer og hjelp på veien.

Hva er en Fairtrade-klubb?

Fairtrade-klubb er en utnevning for åpne fritidstiltak (ungdomshus, fritidsklubber og lignende tiltak) som er interessert i, og vil forplikte seg til, å arbeide for en mer rettferdig verdenshandel. "Fairtrade" er engelsk, og direkte oversatt betyr det "rettferdig handel". Les mer om hva Fairtrade er på www.fairtrade.no.

En Fairtrade-klubb jobber med å informere om hva rettferdig handel og etisk forbruk er. For å bli Fairtrade-klubb må klubben oppfylle en del kriterier (se eget ark) som er utviklet i samarbeid mellom Ungdom & Fritid og Fairtrade Max Havelaar Norge. Om flere vet hva Fairtrade er, og kjøper Fairtrade-varer, bidrar klubben til utvikling for bønder og arbeidere i Sør.

Koster det penger?

Nei, det koster ingenting å få tittelen Fairtrade-klubb. Det innebærer ikke nødvendigvis merkostnader ved å være Fairtrade-klubb heller. Selvfølgelig hjelper det å ha tilgjengelig ressurser, både tid og penger. Husk at dere kan søke frifondsmidler av Ungdom & Fritid, dette gjelder også Fairtrade-prosjekter og Fairtrade-utstyr!

Lykke til!

Innhold

Fairtrade-gruppe	4
Hvilke Fairtrade-merkede produkter kan vi bruke på klubben?	4
Eksempler på Fairtrade-produkter.....	4
Jobbe for flere Fairtrade-produkter i butikkhyllene	4
Informasjonsarbeid	5
Eksempler på Fairtrade-arrangementer	5
Filmvisning	5
Informasjonshjørne.....	5
Internettsider	5
Fairtrade-middag	6
Oppfordre kommunen til å bli Fairtrade-kommune	6
Kontinuerlig arbeid	7
Forslag til planer og mål	7
Vi trenger dine tips!	7

Fairtrade-gruppe

Ideen er at hele klubben, både ansatte og brukere, skal engasjere seg i prosjektet. Et ubegrenset antall personer kan være med i Fairtrade-gruppa, men husk: Jo flere kokker jo mer søl. Det er mulig å ha en liten Fairtrade-gruppe som sitter med hovedansvaret for prosjektet, samtidig som en større arbeidsgruppe setter planer og ideer ut i livet. Det er opp til hver enkelt klubb å avgjøre hvor stor Fairtrade-gruppa skal være og hvor forpliktende det skal være å sitte i en slik gruppe.

Hvilke Fairtrade-merkede produkter kan vi bruke på klubben?

Klubben må minst benytte seg av ett Fairtrade-merket produkt til enhver tid. En enkel og billig måte å starte på kan være å bytte til Fairtrade-merket kaffe og/eller te. Etter hvert kan man jobbe for å få et større utvalg av Fairtrade-merkede produkter på klubben. Visste dere for eksempel at det finnes Fairtrade-merkede volleyballer, såpe og t-skjorter? Et annet tips kan være å bruke Fairtrade-merkede produkter som takkegaver til for eksempel artister, foredragsholdere, og dj's som besøker klubben.

Eksempler på Fairtrade-produkter

- Sportsballer (fotball, håndball, volleyball)
- Roser
- Klær, sko
- Håndklær, såpe
- Bananer, snacks
- Ris, krydder
- Juice, brus, iste
- Kakao, te, kaffe

For at alle som er innom klubben skal se de Fairtrade-merkede produktene anbefaler vi å merke dem. Informasjonsmateriell kan bestilles gratis fra www.fairtrade.no (plakater, klistremerker, borddryttere, pins mm.).

Hvis klubben inngår i rammeavtaler for offentlige innkjøp, kan det ved neste forhandling stilles krav om oppfylning av de generelle Fairtrade-standardene for produktgrupper der dette er relevant. Mange klubber ligger under kommunens innkjøpsavtaler. Kommunene handler ofte produkter og tjenester via rammeavtaler som kommunen har med forskjellige leverandører. Disse rammeavtalene varer ofte i flere måneder eller år, men blir regelmessig fornyet. En Fairtrade-klubb kan ha stor innvirkning på en slik rammeavtale som kommunen benytter seg av. Om flere klubber går sammen og stiller etiske krav blir man lettere hørt og dette kan da gi større utslag. Spesielt for bønder og produsenter i Sør som er avhengige av en rettferdig verdenshandel.

Jobbe for flere Fairtrade-produkter i butikkhyllene

I forbindelse med informasjonskampanjer og utvidelse av klubbens Fairtrade-utvalg bør en skaffe seg oversikt over hvilke Fairtrade-produkter som selges i sitt lokalmiljø. Det er egentlig bare én måte å gjøre dette på: ta en runde og undersøk i butikkene. En kan forsøke seg på en ringerunde også, men det er ikke alltid den som tar telefon har fullstendig oversikt så det er ikke sikkert det vil fungere like godt. Det er ingen god idé å ringe leverandørene ettersom de ikke sitter med oversikter over hvilke butikker som fører varer utenfor grunnsortimentet til en hver tid.

En grei måte å gjennomføre en butikkrunde er å bruke såkalte butikktester, et skjema der en undersøker hva butikken har (kan lastes ned fra www.fairtrade.no). Det fine med å bruke disse er at gjennomføringen blir strukturert og standardisert, samtidig som lokalaviser ofte er interessert i resultatene hvis en tar for seg alle butikkene i et område.

Når en har skaffet seg oversikt og vet hvor en står er det rett og slett en overtalelsesjobb som gjenstår. Det behøver ikke være så vanskelig som det høres ut, for de fleste butikker er veldig lydhøre for forslag så lenge de tror at varene vil selge. Derfor er det også viktig å forsøke å spre ordet til så mange som mulig om en får en butikk til å ta inn et nytt produkt, slik at de selger så godt som mulig. Merking av varene er også et stort poeng ettersom det kan øke salget betraktelig. Brosjyrer, hyllemerker og logoplakater får en gratis av Fairtrade Norge.

Informasjonsarbeid

I tillegg til tipsene vi har samlet her anbefaler vi å se på aktivitetsforslagene som ligger på www.fairtrade.no.

Husk å ta kontakt med lokal presse som avis, tv og radio når dere har planlagt et Fairtrade-arrangement. Det anbefales også å knytte kontakter og samarbeide med så mange som mulig: Aksjoner, organisasjoner, politiske partier, andre Fairtrade-klubber.. for å nevne noen.

Eksempler på Fairtrade-arrangementer

- Stand
- Gateteater
- Informasjonsmøte / foredrag
- Debatt
- Konkurranser
- Konsert
- Arrangement i forbindelse med oppnådd status som Fairtrade-klubb

Filmvisning

Se http://www.fairtrade.no/Internett/Se_film/ for filmtips. Her er det samlet lenker til filmsnutter som kan sees på YouTube. Dere kan også kjøpe filmen Black Gold som handler om verdens kaffeindustri.

Informasjonshjørne

For å spre kunnskap og bevissthet om Fairtrade på klubben kan dere lage et informasjonshjørne (eller en informasjonsvegg). Brosjyrer og informasjonsmateriell kan bestilles gratis fra www.fairtrade.no. Bare fantasien setter grenser for hva som kan gjøres for at informasjonen blir synlig og interessant. Kanskje dere kan sette frem produkter som viser hva som er tilgjengelig for de som bor i kommunen?

Internettsteder

Når det gjelder internettsidene vil det være naturlig at det skrives litt om følgende punkter:

- Hva er merkeordningen Fairtrade?
- Hva vil det si å være Fairtrade-klubb?
- Hvem som jobber med dette i klubben (hvem er Fairtrade-gruppa)

- Litt om hva som gjøres på klubben

Fairtrade-middag

En ide som fungerte veldig godt i verdens første Fairtrade-by, Garstang, når de hadde problemer med å rekruttere flere samarbeidspartnere, var å invitere på middag. Fairtrade-gruppa gjorde i stand et måltid laget av Fairtrade-produkter så langt som mulig, ispedd lokalprodusert og økologisk mat der Fairtrade-produkter ikke var å få kjøpt. Deretter inviterte de byens bedrifter på en gratis middag, hvor de benyttet muligheten til å fortelle om merkeordningen og hvorfor den eksisterer. Så fortalte de om prosjektet de jobbet med, og hvordan de kunne støtte ved å begynne å servere Fairtrade-merkede produkter på sin arbeidsplass. Når kvelden var over informerte de om at de ikke ønsket penger, men oppfordret gjestene til å "betale" ved å skrive under på et brev der det sto at de, om mulig, skulle gå over til Fairtrade-merkede produkter på sin arbeidsplass.

Dette var en stor suksess i Garstang, og det kan absolutt anbefales å gjøre noe lignende. Det må selvfølgelig ikke være en hel middag, det kan for eksempel være frokost eller lunsj.

Oppfordre kommunen til å bli Fairtrade-kommune

En Fairtrade-klubb som ligger i en kommune som ikke er Fairtrade-kommune skal oppfordre kommunen sin til å oppfylle kriteriene for å få status som Fairtrade-kommune. Et av kriteriene som en Fairtrade-kommune må oppfylle er at by- eller kommunestyret må gjøre et vedtak om at kommunen ønsker status som en Fairtrade-kommune. I tillegg skal all kaffe og te som serveres i den sentrale forvaltningen (rådhuset eller tilsvarende) være Fairtrade-merket. Det er veldig viktig at politikerne som sitter med makten går foran som et godt eksempel og støtter et slikt prosjekt.

Det er i hovedsak to fremgangsmåter en kan gå frem på for å få lagt frem et forslag for by- eller kommunestyret:

- Representantene i by- eller kommunestyret har initiativrett, som betyr at de kan legge saker frem for behandling i kommunen. Har en kontakt med et medlem fra kommunen, eller en lokalpolitiker, kan en altså få denne personen til å legge frem saken for by- eller kommunestyret, som må ta en avgjørelse. Da er det naturligvis viktig å kunne bygge et godt argument for hvorfor din kommune bør bli en Fairtrade-kommune.
- En annen metode for å legge frem forslag for by- eller kommunestyret er ved et innbyggerinitiativ. Det er nemlig slik at innbyggerne i norske kommuner ved lov er gitt initiativrett, og altså kan fremme forslag på samme måte som politikere. Kommuneloven krever at et visst antall innbyggere står bak forslaget. Et forslag må støttes av minst to prosent av innbyggerne, eller minimum 300 personer i kommunen. Dette kan dokumenteres i form av underskrifter.

Det spennende med å bruke sistnevnte metode er at en får inkludert og informert innbyggerne om hva en ønsker å gjøre. En veldig viktig del av å være en Fairtrade-klubb er å øke kjennsaps- og kunnskapsnivået i sitt lokalmiljø. Det å samle 300 underskrifter bør ikke være særlig vanskelig, og kan for eksempel gjøres ved å ha en informasjonsstand.

En Fairtrade-kommune forplikter seg også i likhet med en Fairtrade-klubb til å opprette en styringsgruppe (Fairtrade-gruppe). For at en kommune skal få status som en Fairtrade-kommune trenger man ikke nødvendigvis å starte med politikerne for å få dem til å gjøre et vedtak. Man kan for eksempel starte med å opprette en styringsgruppe sammen med forskjellige organisasjoner, arbeidsplasser, lag og næringslivet i kommunen. Deretter kan

man begynne å pushe på politikerne og få med representanter fra kommunen i styringsgruppa. Det er utallige måter å jobbe frem en Fairtrade-kommune. Les gjerne mer om Fairtrade-kommune konseptet på www.fairtrade.no

Kontinuerlig arbeid

Statusen som Fairtrade-klubb må fornyes hvert år. I den forbindelse må Fairtrade-gruppa melde inn planer for kommende år, samt to målsettinger for videre utvikling av Fairtrade-klubben.

Forslag til planer og mål

- Klubben bruker statusen som Fairtrade-klubb aktivt i sin interne og eksterne markedsføring.
- Det opprettes en informasjonskrok hvor alle som besøker klubben kan bli kjent med Fairtrade og klubbens status som Fairtrade-klubb. Informasjonsmaterieill bestilles gratis fra www.fairtrade.no.
- Utfordre andre ungdomsklubber i nærmiljøet til å bli Fairtrade-klubb.
- Utvide Fairtrade-gruppa og samarbeide tettere med andre Fairtrade-klubber.
- Jobbe for at kommunen søker status som Fairtrade-kommune.
- Gjennomføre undersøkelser som kartlegger kjennskap til eller forbruk av Fairtrade-merkede produkter i klubben eller lokalmiljøet. (Denne informasjonen er viktig og nyttig både for Fairtrade Norge og klubben.)
- Foreta butikktester i nærområdet for å finne ut hvor godt tilbudet av Fairtrade-merkede produkter er i hver enkelt butikk/butikkjede.
- Jobber aktivt opp mot lokalmedier for å spre kunnskap og bevissthet om Fairtrade og det lokale tilbudet av Fairtrade-merkede produkter.
- Jobbe opp mot kafeer, restauranter og hoteller slik at de tar inn Fairtrade-merkede produkter i sitt utvalg.
- Økt antall Fairtrade-merkede produkter tilgjengelige på klubben.
- Nye typer Fairtrade-merkede produkter tilgjengelige på klubben.
- Hjelp Fairtrade Norge å få flere fans på Facebook.

Vi trenger dine tips!

I det denne guiden skrives er det ingen som kan smykke seg med tittelen Fairtrade-klubb, men etter hvert som de første klubbene setter i gang regner vi med at det kommer inn forslag og erfaringer som vi kan dele med alle. For å få til dette er det nødvendig at dere som Fairtrade-gruppe skriver til oss og forteller om deres aktiviteter, send gjerne med bilder også. Husk at alt som gjøres kan fungere som inspirasjon og ideer for andre.